

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 6 • год. ХСIV • 29 март 2014 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

Василка Ташкова

**МАЛОАЗИЙСКИТЕ
БЪЛГАРИ
ИСКАЛИ
САМО РАБОТА**

На стр. 3

Отбелязахме Деня на Тракия

По традиция Съюзът на тракийските дружества отбеляза тържествено Деня на Тракия – 26 март пред паметника на Одринци в столицата. Тази година в почетния караул бяха включени представители на трите рода войски. За втори път тържествата по случай безпримерния героизъм при завземането на смятаната за непревзимаема Одринска крепост бяха чествани съвместно със Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва, но тази година към двете организации се присъедини и Столична община. Тържествата започнаха със заупокойна молитва в близкия храм „Св. Николай Софийски – Нови“, на която присъстваха много тракийци, гостенката на съюза Мария Грудева от Асоциацията на българите в Одеса и ученици от 88-о училище.

След нея председателят на СТДБ Красимир Премянов и на столичното дружество Николай Димитров поднесоха цветя пред паметника на Екзарх Антим I.

Малко преди това от трибуната на Народното събрание неговият председател Михаил Миков също почете светлия ден за тракийци и за всички българи. Той припомни накратко същността на този празник и подчерта поуките, които той дава днес на съвременните българи. Речта му публикуваме на 5 стр.

В слънчевия пролетен ден пред паметника на Одринци се развиха знамената на тракийската организация и националният трибагреник. Сред гостите на тържеството бяха вицепрезидентката Маргарита Попова, столичният кмет Йорданка Фандъкова, депутати от Коалиция за България, членове на тракийската организация в столицата, ветерани и много представители на Съюза на офицерите и сержантите от запаса и резерва. Сред присъстващите имаше и офицери от сродните му съюзи от Албания, Хърватия, Македония и Косово, които са в нашата столица по покана на нашия СОСЗР.

Пред паметника бяха дошли с цветя в ръка и ученици от три столични училища – 88-о, „Димитър Попниколов“, 134-а и „Димчо Дебелянов“ и 129-а и „Антим I“.

• Маргарита Попова поздравява тракийци

• Йорданка Фандъкова също взе участие в тържеството

• Кр. Премянов и М. Грудева положили цветя пред паметника на Антим I

Камерният мъжкият хор „България“ с диригент акад. Валентин Бобевски изпълни любими патриотични песни, прозвуча също и Тракийският химн. Със своето вълнуващо изпълнение той приповдигна празничното настроение и накара някои от присъстващите да запеят задно с хористите.

СТДБ получи поздравления от премиера Пламен Орешарски, от лидера на ГЕРБ Бойко Борисов и евродепутат Антония Първанова.

Когато днес срещаме трудности, трябва мислено да се връщаме към славната ни история, за да черпим самочувствие и мотивация от нея, каза в словото си председателят на СТДБ

Красимир Премянов. Той припомни, че след битката за Одрин България е била обединена и единна, макар и за кратко. Свободата ни е завоювана с много кръв и саможертви, затова 26 март е национален празник, който всички българи трябва да отбелязват по подобаващ начин, каза още той.

Продължава на 5-а стр.

Без Тракия не можем да си представим родната история, както и българското обществено съзнание. Достатъчно е да споменем знаменателните исторически събития по нашите земи, които формират националната ни идентичност, в които Тракия и тракийци участват активно: Възраждането, борбата за църковна независимост и просветното дело, национално-освободителните борби и най-вече Априлското и Илинденско-Пре-

между улиците „Пиротска“, „Опълченска“ и „Цар Симеон“. И още нещо – те са зазидали в монумента свое послание към поколенията. Заслужава си да прочетем част от него: „Нека този паметник – въздигнат от лептата на живите опълченци, съратници на покойниците – буди удивление в умовете на зрителите за безпределната любов към България, за която те дадоха живота си, и за херойските подвизи на българския воин, чийто връх достигна до Одринската епопея. Нека този па-

Посланието на опълченците

ображенското въстание, Балканската война и последвалото разорение на тракийските българи.

26 март 1913 г. е денят, който влезе в нашата история като победоносен завършек на Одринската епопея и ознаменува чутовния подвиг на българската войска, на целия народ. С тази победа всъщност се слага край на Балканската война, която ни приближи до бленуваното обединение на българските земи. Но Цар Фердинанд хвърли победителите в пагубната война срещу съюзниците, от която Османска Турция се възползва вероломно и извърши първия геноцид на ХХ век – над българите от Източна и Беломорска Тракия. За това престъпно безумие на Двореца си спомняме с мъка и горест, както и за изпуснатия исторически шанс, но нищо не може да помрачи славата на победата при Одрин.

Този ден – връх в българската история, е свят за тракийци, прогонени от родните им огнища. Те още през 1914 г. изграждат свое безжанско дружество в София, в чийто устав е записано: „Дружественият празник е 13/26 март – денят на превземането на Одринската крепост от българската войска“. Двадесетина години по-късно ветераните от Македоно-одринското опълчение събират пари и построяват паметник на Одринската епопея и той и сега си е там – в градината

• Тодор Корув

метник сочи пътя, по който трябва да вървят идните поколения, като не забравят, че щастлив и блажен е този гражданин, който с дела помага за преуспяването на отечеството, и че най-сладката смърт е онази, дадена за благо на родината...

Не крия, че съм пристрастен към тракийската кауза, която всъщност е неотделима част от българската национална кауза, затуй ми се ще родолюбивата дейност на Съюза на тракийските дружества в България и неговите организации в страната да излезе по-широко на обществения мегдан, да има по-голям медиен отзвук, да стига до повечето хора. Защото идеите, за които ратуват тракийци си заслужават, те са родолюбиви и са на ползу роду. Да не забравяме священото послание, зазидало в паметника на одринци: „щастлив и блажен е който с дела помага за преуспяването на отечеството“...

МИЛКО БОЯДЖИЕВ

РАНИ, КОИТО ВЕЧНО КЪРВЯТ

На 18.2.2014 г. се навършиха 100 години от оповестяването от Карнегиевата фондация за мир на доклад на Международната комисиция за причините и воденето на Балканските войни. Значимостта на този забележителен документ се предопределя както от обстоятелството, че проучванията са извършвани по местата на военните действия непосредствено след събитията, така и от представителния състав на Комисията. Нейн ръководител е френският сенатор барон дьо Констан и с участието на депутата от Камарата на представителите Ж. Годар, професора по държавно право Й. Редлих от Виена, германския професор от Магдебург В. Шюкин, на издателя на лондонското списание „Икономист“ Фр. Хърст и познавача на балканските въпроси Брайнсфорд от Великобритания, члена на руската Дума П. Милоков, професора от нийорския Колумбийски университет С. Дутън.

Изминалите сто години не можаха да заличат напълно стремежа за освобождение на поробените братя и обединението на българския народ, нито проявения чувствен героизъм по бойните полета на Тракия и Македония. Трябвало да се изтъкне, че военните действия са водени в очертанията от Цариградската конференция земи в границите на Османотурската империя, които са били населени преобладаващо от българи. Това обстоятелство означава, че главно то е било подложено на ужасни страдания и геноцид. Неговото имущество е било разграбено или унищожено. То е било принудено да напусне родните си места и да търси спасение в пределите на Княжество България.

Историческите причини за възникването на Балканските войни 1912–1913 г. са много, но се дължат главно на две обстоятелства. Преди всичко трябва да се изтъкне незачитането на демографските граници на България, включващи в себе си Македония, които са посочени съвместно от Русия и Турция в договора от Сан Стефано и са били преди това очергани от Цариградската конференция.

Както е известно те са доуточнени и потвърдени в Берлинския договор, който обаче разделя тази единна етнографски България на три части: Княжество България, васална провинция Източна Румелия и турска провинция Македония. Втората причина и повод за възникване на Първата балканска война е нарушаването от Османска Турция на чл. 23 от Берлинския договор, който изисква предоставянето на пълна автономия на

православното християнско население в балканските вилаети на империята. Неизпълнението на това изискване е предизвикало съюзването на четирите балкански държави срещу вековния поробител.

Корените на Втората балканска, междусъюзническа война се крият в договореностите между руския цар Александър II и австро-унгарския император Франц Йосиф за разпределение зоните на интереси на полуострова и последвалия ги таен договор между Австро-Унгария и Сърбия, който ноторно задължава Австро-Унгария да не се противопоставя и да подпомага Сърбия срещу други сили в нейното разширяване по направление към Вардарската долина върху територии, чието население е било всеобщо признато за българско-дори от сърбите. Като компенсация Сърбия дава съгласие Австро-Унгария да окупира и управлява Босна и Херцеговина. Гърците не са проявили интерес да знаят какъв е народът, населяващ Македония, но тъй като тези земи преди били принадлежали на гърците, то те затова според тях трябва да им принадлежат отново. Румъния търси териториални компенсации заради спазвания „благоприятен неутралитет“.

Вниманието на световната общественост към воденето на балканските войни е било предизвикано от чудовищните жестокости, извършвани от войските на взелите участие в сраженията държави над своите врагове и местното мирно

население. При това Комисията е констатирала, че няма разпоредба на международното право, която да не е нарушена в една или друга степен. Фактите все пак сочат, че българското командване се е стремело да ги ограничи с издаване на заповеди и наказване на провинилите се чиновници. Показателното е, че за разлика от оказаното пълно съдействие от българските власти на Карнегиевата комисиция, позорящите деяния и шовинистичните завоевателни политики на Сърбия и Гърция са принуждавали правителствата им предпазливо да създават пречки и да омаловажават нейните констатации.

Малка подборка кратки откъси от Доклада идва да напомни на поколенията някои факти, които са актуални и днес и са от не по-малко значение за бъдещето на държавата ни.

Подписаният на 17.5.1913 г. в Лондон мирен договор задължава Турция да отстъпи на балканските съюзници всички земи на запад и север от линията Мидия-Енос. Скоро след това обаче, използвайки изтеглянето на българските войски, турската армия го нарушава и наново Тракия става арена на военни действия. Ужасите започват наново и достигат връх, когато начело настъпва конницата от кюрди и араби. Един войник арабин-католик е признал, че по специална заповед е трябвало най-напред да ограбят и изгорят имотите, след това да избият всички мъже, а след

тях и жените. Що се касае лично до него, той изпълнявал точно заповедта на началството. Въз основа на притежаваните от нея сведения Комисията е абсолютно уверена, че се касае за „съвършено изстребване на българското население от военните власти съгласно един систематично изпълнен план. Истинските кланета започват когато турската армия среща български селяни при тяхното бягство.

Колкото до ширещите се днес спекулации и внушения, Карнегиевата комисиция констатира, че „помачите са българи по народност и език, които преди няколко столетия по времето на турските завоевания са били насилно преобърнати в мюсюлмани. Те не говорят турски и са запазили някои християнски обичаи.“ Те населяват високите части на Северна Македония и броят 400 хиляди души. Мъжете в селата, граничещи с турски, говореха турски език и бяха се потурчили, докато жените продължаваха да говорят български и оставаха верни на някои славянски обичаи. Обаче в по-отдалечените места в Родопите и Тиквеш, помачите поддържаха еднородност, пазеха своите народни песни и като славянски тип бяха още по-чисти, понеже се женеха само помежду си. Те не се поддадоха на исляма, както това направи славянската аристокрация, за да запази общественото си положение. Знаци на насилствено преобръщане в мохамеданство има останали в наименованията на местности. С тези назва-

ния се изразява туй, което на български означава „сечени“ или „разделени“ т.е. местата, дето били изклани онези, които са упорствали“.

Според Комисията турските завоевания са нивелирали всички заварени на Балканския полуостров народности и са ги запазили непроменени в някакъв вид вцепенение. Първите признаци на българско народностно съзнание се проявяват в течение на XVII век. От 1860 г. започва упоритата борба между водачите на българските общини и гръцката патриаршия, която завършва с провъзгласяването през 1872 г. на българската екзархия. След плебисцит и съгласието най-малко на две трети от християнското население, Портата дава берат на български епископи в Охрид и Скопие. „Но Охрид и Скопие това е Македония, по такъв начин македонският въпрос е окончателно поставен. Прочие Тракия и Македония трябва да бъдат български, защото българи ги населяват. Сърбия се съюзи с Гърция против българската екзархия. В борбата срещу българската народна черква сърбите предпочетоха да останат подчинени на гръцкия патриарх. Последният използва това да им наложи гръцки епископи и продължаваше да нарича техните църковни общини гръцки.“ Занапред „екзархист“ е изключително българин, македонското население, което от незапомнени времена се наричаше „българи“ започна да се осъзнава като българско и славянско.

Европа гледаше на Пър-

вата балканска война като на освободителна. Погледнато обаче отблизо това, което се вършеше в Македония, не изпъкваше всякога като чист героизъм. Подялбата между Гърция и Сърбия на международно признатите етнографски като български територии и преди всичко на Македония, е била междувременно уредена чрез таен двустранен договор. Сръбските политици са се позовали на правилото, че договорите трябва да бъдат изпълнявани, но според тях това правило важи само ако условията при сключването им не са се променили съществено. Извън българската народна черква – единствената славянска черква в Македония, имаше само патриаршисти от всякакъв вид, намиращи се под една и съща духовна власт в Константинопол. „Турската статистика вземаше религията като единствен отличителен белег на етническите групи, населяващи Македония. Всички мюсюлмани съставляваха впрочем една група. Те наричаха патриаршистите гърци. Единствено в групата „екзархисти“ религията съвпадаше повече или по-малко с българската народност.“ Само българската статистика държи сметка за националното самосъзнание на населението. Сръбските пресмятания Гопчевич 1889 г., са повече теоретични и абстрактни. Гръцките изчисления са още по-изкуствени. Според Кънчев – 1900 г., броят на населението на Македония е възлизало всичко на 2 268 224 души, от които българи 1 181 336 души, турци – 499 204, сърби – 700, гърци – 228 762.

Особено място в доклада е отделено на положението в Македония. „Разлагането на обществения и националния живот в Македония започва с навлизането на окупационните войски и не спря вече през осемте месеца, които делат началото на първата от началото на втората война. Това донесе дълбоки промени. Българската организация бе обезглавена. Явните революционери-комитаджии, както и всички онези замесени във въстаническото движение против турското владичество или в борбата против гръцкото или сръбското малцинство бяха премахнати... По-трудна беше борбата срещу българските учители. Времената, когато учителят беше непременно член на „вътрешната“ организация, бяха минали. Чисто преподавателският елемент все повече и повече изместваше бившите апостоли и мъченици. Но завоевателите виждаха нещата такива, каквито са били преди десетина години. За тях учителят не преставаше да бъде бунтовник, опасен човек, който трябва да се премахне.

Продължава в следващият брой

ВАСИЛКА ТАШКОВА

сътрудник на ТНИ и музеен експерт от Кърджали

– От кога датират първите български „следи“ в Мала Азия?

– В продължение на няколко века – от 17–19 в. големи групи българи от Пловдивско, Чирпанско, Старозагорско, Хасковско, Ямболско, Димотишко, Ивайловградско, Охридско, Костурско, от някои селища в Северна България и Софийско се заселвали в западните малоазийски земи. В околностите на градовете Бурса, Измит, Балькесер, Бандърма, Боашеир, Лапса, Чанак кале, Измир, Ески шехир, Ени шехир, Афион кархисар компактно и трайно се установявали в изоставени от турците села, в съществуващите гръцки и турски селища или създавали нови чисто български села. Много търговци и занаятчии от Копривщица, Карлово, Калофер, Клисура, Самоков, Габрово, Устово и Райково намирали препитание в малоазийските градове.

– Това ли са най-ранните сведения?

– Съществуват сведения за още по-ранни заселвания на българи в Мала Азия, от времето на формиране на българската народност и държава, а и по-късно, при междуособните войни във Византия. Този процес се засилва с падането на България под турско робство.

Следите на българите, заточени в Мала Азия през Средновековието се губят, но потомците на тези, които се заселили през 17–19 в. живеят там до началото на 20 в. Голяма част от тях са сред първите, които след Руско-турската освободителна война 1877–1878г. се завръщат в Княжество България. Вторият етап на завръщане е през 1914г.

– Каква е причината да се заселват там?

– Причините те да се заселят далеч от етническите граници на България са различни. Една част насилствено напуснали родните си места, за да се настанят в тях идващите от Мала Азия турци, други след размирици, опустошения, заплахи от ислямизиране и грабежи на еничари и кърджалии търсели спасение в чужди земи, а трети, за да намерят по-добър поминък.

– За колко хора говорим всъщност?

– Какъв е бил броят на българите в Мала Азия през периода на продължилото няколко века заселване и живот в тези земи, каква част от тях са асимилирани – погърчени или турцизиранни е трудно да се установи. За българската историче-

ска наука е известно, че до 1914г. в Мала Азия се съхранили 26 чисто български села, значителна част от които в Бурсенски вилает. Във връзка с окончателното им завръщане в България в доклад на министър-председателя В. Радославов до Министерския съвет от 19.XII.1913 г. е посочено, че около Бандърма има 30 села, населени с близо 60 000 души българи. Вероятно това не е точният брой. Различни автори сочат различни цифри. Но когато става дума за чисто българските села около Бандърма, Бурса и Чанак кале, по-голямата част от тях смятат, че са били около 12 хиляди. Няма данни за онези, които са живяли в градовете или в смесените села, както и за по-отдалечените селища.

– Как са си изкарвали обикновено прехраната?

– Оповавайки се на своето трудолюбие и на природните дадености на малоазийските земи, съхранилите се до 1914г., български села са в завидно материално състояние. Почти всички българи са собственици на недвижими имоти, а голяма част от тях са заможни българи, като поминъкът им е земеделие, животновъдство и по-рядко занаятчйство. Ето какво пише за тях в „Цариградски вестник“ от 18 март 1860 г.: „През тия дни нечаянно видяхме някои българи от тия места и от исти-те научихме, че докъде Бандърма, в епархия Кизийска от време са се населили и тамо са се родили. Овце, коне, волове многочислени имат. Чисто български език съхранили, обичаите си и нравите си никак не изменили. Азиатските наши българи между себе си се женят, кръщават се, венчават се и никога смеса с околните гърци немаат и нито дума греческа не знаят. Те корбани правят, черкуват се, на седенки се събират и празнуват съвсем според старите обичаи нашего народа. Те си направили черква, жалното е, че попът е грък и той прави ли кръст, правиме и ние, казват те, моли ли се той, молим се и ние, без нищо от думите му да разумеем. Тия българи сетили са, че това не може така да върви и сега намислили са книги български да си купят и поп българин да си придобият“.

– Кога се появяват българските църкви и училищата при тях?

– Запазили своята българска идентичност, своя език, религия и обичаи, тези будни българи, с достойн-

ство защитавали правото си на българско училище и българска църква. През 1873 г. открили първото българско училище в Мала Азия – в с. Мандър, Бурсенски вилает, с учител Неделчо Орешков от Копривщица. Последвали го селата Коджа Бунар и Гьобел. Неделчо Орешков, Тодор Доросиев, Димитър Вълчев и Георги Кънчев са първите български учители в Мала Азия.

– Кога малоазийските българи тръгват към България?

– След Руско-турската освободителна война 1877–1878 г. към Княжество България се отправят българи от Тракия, Македония, Мала Азия, Банат. Непосредствено след войната пристигнали и първите групи от малоазийските села Гьобел и Мандър и се заселили в селата Алеково, Александрово, Драгомирово и Хаджидимитрово, Свищовско.

Малоазийските българи искали само работа

Българи от Коджа бунар, Гьобел, Мандър, Хаджипаункьой, Байрамич, Киллик, Чатал тепе продължавали да пристигат през следващите години. Установили се във Варна и Варненско, в селата Ягнило, Доброплодно, Суворово, Арковна, Генерал Колево, Тръстиково, Янково, в Шуменско – в Каспичан и селата Сечище, Бял бряг и с.Стан, в Бургаско – в Тополица, Люляково, Черково. Процесът на преселване е особено интензивен около 1890 г., след което притокуът на пристигащи прекъсва.

– Как се отразяват Балканските войни на малоазийските българи?

– Военният конфликт на Балканите през 1912–1913 г. създава несигурност сред българите в Мала Азия. Много от мъжете, подлежащи на мобилизация в турската армия, напуснали родните си места и идвали при свои близки във Варненско, Свищовско или Бургаско, за да не воюват срещу България. Двадесет и пет от тях

се записали като доброволци в Македоно-одринското опълчение и участвали в Балканската война.

На мирното съжителство между българи, гърци, карамадли, турци, арменци и казаци в Мала Азия е сложен край със започване на тази война. Черкези и турци бежанци пристигали от Балканите и се настанявали в селата им, нападали и ограбвали имотите им. Турските власти оставали безучастни към молбите им за помощ и осуетявали всеки опит за замяна или продажба на имот. Стигнало се до там, че в къщите им се настанявали бежанци турци преди българите да са ги напуснали. Притиснати от черкези и мухаджирци, оставени на произвола и грабежите им, те трябвало окончателно да напуснат домовете си, да оставят имотите си и неприбраната реколта и да търсят място за заселване.

– Къде се настаняват след напускането на Мала Азия?

– Правителство на Ра-

дославов решава тези бежанци да бъдат настанени в Беломорието. Затова осигурява превоза им с параходи до Дедеагач. Първите пристигнали на 20 март 1914 г. с парахода „Борис“. Те са 105 семейства от с. Тьойбелен, 64 от с. Ташкисе и от с.Аладжа баир – 15 семейства. Нова група от 300 души от с. Аладжа баир пристига с параход „България“ на 10 април. Параходът „Борис“ прави втори рейс и на 19 април се завръща в Дедеагач с 1000 души от селата Суют, Юрен, Киллик. На 23 април с параход „България“ тръгват част от жителите на с. Коджа бунар – 850 души. С параход „Цар Фердинанд“ на 4 май се преселват селата Чатал тепе, Урумче, Еникьой. На 23 май пристигат останалите от селата Ново село и Коджа бунар. Жителите на Киллик, Мандър и няколко семейства от Коджабунар, всичко около 1120 души на 28 май слизат в Дедеагач с парахода „Белгиен кинг“.

На 5 юни турският параход „Неджиб“ превозва 320 души от с. Стингелкьой. На 11 юни се изселват 547 семейства от Хаджипаункьой и останалите 62 семейства от Тьойбелен. До ноември 1914 г. продължили да пристигат поединично или малки групи, някои от тях преминавайки през Цариград, други наговарени заедно с гръцки бежанци.

Пристигналите бежанци са настанени в Гюмюрджинска, Ксантийска, Софлийска, Дедеагачка, Одринска, Ивайловградска и Свиленградска околии. В Гюмюрджинска околия, в селата Кючюк кьой, Ирджан хисар, Мароня, Бекир кьой, Кайби кьой, Куштепе, Имарет чифлик, Къркьой, Голямо Сиркели, Яськьой и Небикьой са настанени българи от малоазийските села Коджа бунар, Киллик, Сюит, Тьойбелен, Аладжа баир, Мандър, Хаджипаункьой, Ташкисе, Чатал тепе, Урумче, Юрен, Ески кьой.

Два фестивала в Хасково събраха над 2500 участници

ДИМИТРИЙКА ХРИСТОВА

На 14 и 15 март в Хасково по сключен договор между Областна администрация – Хасково и Тракийско дружество „Георги Сапунаров“ се проведеха два фестивала за традиционно изкуство. Те бяха в изпълнение на проект „Съвместни туристически инициативи, насочени към наследството“ JTI TARGET, одобрен за финансиране по оперативна програма за Европейско териториално сътрудничество „Гърция – България 2007–2013“. Фестивалите бяха организирани от Тракийско дружество „Г.Сапунаров“. На фестивала за занаятчийско майсторство бяха представени 10 традиционни занаята: дърворезба, сарачество, медникарство, плетачество, бъчварство, изработка на кавали и гайди, ножарство, художествено плетиво, гобленарство и стъклопис и четири по-съвременни изкуства – квиллинг, декупаж, рисунка върху яйце и иконопис. На фестивала за тракийски фолклор – музика, танци, традиции, обичаи,

участваха над 60 състава – с 2 500 участници от 6 до 86 години от Хасково, Свиленград, Димитровград, Харманли, Любимец, Златоград, Пловдив, Тополовград и др. Форумът бе тържествено открит в петък от областния управител на Хасково Кадир Исов и председателят на тракийските дружества в България Красимир Премянов. Демонстрациите на занаятчиите в петък и събота, вървяха ръка за ръка с мелодията и ритмите на сцената на най-голямото културно-просветно средище в Хасковска област – читалище „Заря“. Тракийците от „Георги Сапунаров“ бяха моторът на двудневния грандиозен форум.

След неговия край участниците завихриха голямо пъстро хоро на площад „Свобода“, на което се хванаха зам.-областният управител – Йонко Гюдженов, и много граждани. Препълнената зала на „Заря“ аплодира горещо всички изпълнители и през двата дни. Те от своя страна, дадоха всичко от себе си и заразиха с ентузиазъм публиката. Форумът показа с пълна

сила, че населението на Тракия е съхранило и пренесло през времето най-хубавото от

своя автентичен фолклор. Народно творчество и занаятите са корените, които свързват

новите поколения с миналото на техните предци. Арт фестивалът да стане

традиционен, си пожелаха организатори и участници на финала.

ОСМАНСКИ ДОКУМЕНТИ ОТ КРАЯ НА XIX – НАЧАЛОТО НА XX ВЕК

Д-Р СТЕФАН ДИМИТРОВ

За да илюстрираме някои от тях ще приведем сведения за Свиленград. След края на Балканските войни в града започват да се завръщат демобилизирани мъже от армията и различни бежански групи от Източна и Западна Тракия. Това струпане на хора в невъзстановения град определя и най-важния проблем пред тогавашната местна власт, а именно въпросът с установяването и прехраната на новодошлите българи от териториите, останали в пределите на Османската империя и Гърция. Но освен с изхранването на големия брой бежанци, градската управа трябва да се справи и с последиците от безразборното строителство на жилищни и стопански постройки в града. Опожарените къщи и появяващите се набързо новоизградени дървени, кирпичени или построени с друг вид строителен материал сгради се разполагат хаотично покрай все още нерегулираните улици.

В периода 1913–1920 г. в Сви-

Извори за имущественото състояние на тракийските бежанци

ленград продължават да прииждат и да се настаняват големи бежански групи от селищата Кемал, Доганджъ, Чермен, Кара агач и др., които затрудняват още повече живота на местното население и създават условия за противопоставяне. През 1920 г. кметът на града Петър Сарафов докладва пред съветниците за конфликти, възникнали между местното и придошлото население в карантинните бараки, където бежанските семейства пускали добитъка си на паша в лозята и нивите на местните жители, като унищожавали посyatата там реколта. Общинският съвет се вижда принуден да вземе необходимите мерки, за да не се унищожат лозята и овощните дървета, и в същото време да не се допусне противопоставяне на отделни групи сред градското население. В този смисъл градоначалникът издава заповед, с цел да се предотвратят в бъдеще такива проблеми, да се на-

значи комисия, в която да влизат няколко общински съветника, представители от Комисията по настаняване на бежанците и някои от бежанците в града. Основната задача, с която е натоварена тази комисия, е да се отиде на мястото, за което има получен сигнал за унищожаване на посевни площи, да се направи оглед и ако се установи, че бежанците нарушават правилата, да се издаде предписание за преместването на добитъка им. В противен случай е предвидено с помощта на околийския началник да се изгони насилно добитъка от землището на местните граждани.

За да се справи с трудностите при настаняването на бежанците общинската управа изпраща на 24 май 1920 г. писмо, с което иска назначаване на жилищна комисия. В отговор Министерството съобщава, че за да се назначи исканата комисия трябва да има мотивирано постановление на Об-

щинския съвет, с което да се констатира остра жилищна криза в града. Съветниците преценяват и записват в протокола, че след опожаряването на Свиленград през 1913 г., той не е още напълно застроен и възобновен и населението изпитва остър недостиг на жилища. Освен това жилищната криза в града се изостря и от придошлите откъм чиновници и постоянно завръщащите се в града местни жители, избягали по време на войните.

През пролетта на 1923 г. отново на преден план в местното управление излиза бежанския въпрос, но този път породен от завръщащите се турци бежанци, родени в Свиленград и избягали по време на Балканските войни. Пристигайки в града те започват да търсят имотите си, които обаче след 1913 г. са иззети от държавата като безстопанствени. Затова по-късно от тях отправят молба до градската управа да им отдели свободни

общински места, на които да си направят временни жилища, докато въпросът с техните поземлени площи се разреши окончателно. Съветът постановява да се изпратят молбите в Министерството на земеделието и държавните имоти с препоръка да се удовлетворят исканията на тези бежанци, като им се върнат собствени имоти или им се раздадат безстопанствени общински парцели. Този и редица други проблеми, свързани със завърналите се в града бежанци, продължават да бъдат на дневен ред пред местната власт през следващите няколко години.

В заключение можем да отбележим, че документите, даващи информация за имущественото състояние на тракийските бежанци, освен като юридическо доказателство по отношение на правото на собственост върху недвижим имот, могат да служат и като база за редица географски, демографски, социологически и икономически изследвания за определено селище, регион или административна единица.

ПОЧИТАМЕ ДЕНЯ НА ТРАКИЯ

Уважаеми колеги депутати, уважаеми гости, уважаеми представители на средствата за масово осведомяване,

Днес, на 26 март почитаме Деня на Тракия и се покланяме пред подвига на българските войни, загинали при превземането на Одринската крепост.

Днес почитаме паметта и подвига на българските национални герои, дали живота си за свободата, единението и целостта на Родината. Героите, които пишат с кръв и сърце историята на Отечеството и въпреки всичко имат мъжеството и доблестта да изберат за свой девиз, завещан от тракийските войводи: „Не забравяйте, но не отмъщавайте“.

Защото тогава общонационална кауза е единението, а не разделението, разбирателството, а не конфронтацията, родолюбието и патриотизма, а не политическите боричкания и славолубието. Нека се поучим от тях! Нека бъдем достойни за тях!

Реч на председателя на Народното събрание Михаил Миков, произнесена пред парламента на 26 март

Признателните ни деди още в далечната 1914 г. обявяват 26 март за Ден на Тракия, а българското правителство го признава официално през 2006 г. Оттогава всички български патриоти, доблестното офицерство и Българската Православна Църква честват 26 март като общобългарски празник.

Това е ден за прослава, гордост, помен и памет – пред подвига на българските войни, паднали край Одрин и из тракийските полета, пред трагедията и мъченичеството на хилядите българи – тракийски бежанци, жертви на невиджано разорение, намерили подслон в пределите на майка България и запазили своята родова памет.

26 март е една от най-светлите и паметни дати от нашата история

и една от най-славните и героични страници от българската нова летопис. Неговата значимост се мери с дати като 3 март и 6 септември.

На този ден родолюбивите дру-

жества на тракийските българи в цялата страна тържествено отбелязват това историческо събитие.

Затова нека сведем глава и помним, че любовта към Отечеството е

най-святата, най-чистата и най-истинска любов, която следва да бъде наше верую и наша кауза. В името на народа на България, в чийто интерес сме се клеели и от чието име сме тук.

В името на младото поколение, което трябва да знае и помни, че хиляди българи са дали живота си, за да я има България.

Отбелязахме...

Продължение от 1-а стр.

В своето слово вицепрезидентката Маргарита Попова поздрави депутатите, че отбелязаха и те в парламента светлия празник. Тя припомни, че този ден преди 101 години е апотеоз на славата на българската армия, затова има основание да го празнуват всички българи. Но освен за воен-

ното чудо на ХХ век на този ден си припомняме и едно грозно злодеяние – прогонването на тракийци от изконните им родни места. Същевременно 26 март ни дава в синтезиран вид и всичките исторически истини, които си струва да бъдат помнени винаги-за мира, за свободата и достойнството на човека, каза вицепрезидентката и призова повече да ни обединяват интересите на народа ни. В следващия брой ще разкажем как са отпразнували Деня на Тракия някои дружества от страната.

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ ПРИЕ РЕЗОЛЮЦИЯТА ПО ДОКЛАДА ЗА НАПРЕДЪКА НА ТУРЦИЯ ПРЕЗ 2013 Г.

В своята оценка на доклада на Европейската комисия за напредъка на Турция за 2013 г., членовете на Европейския парламент отбелязаха забавянето на реформите в Турция по редица ключови въпроси, като защитата на личните свободи, постигането на сътрудничество между управляващи и опозиция и изпълнението на критериите от Копенхаген за присъединяване към ЕС. В резолюцията също така бяха засегнати актуални проблеми, като борбата срещу корупцията, независимостта на

съдебната система и забавянето на преговорите за обединението на Кипър.

В изказването си по време на дебата в пленарна зала, българският евродепутат Маруся Любчева изрази безпокойство от продължаващите тенденции за използването на нео-османизъм в реториката на високопоставени турски политици: „Силно съм обезпокоена, че докато в Брюксел нееднократно получаваме уверения от турска страна за желанието да се работи по посока изграждането на добро-

съседство на Балканите, водещи турски политици продължават да отправят послания, поставящи под съмнение суверенитета на независими държави. Това не е изолиран случай“.

Г-жа Любчева изрази удовлетворение, че в резолюцията е включен предложението от нея текст, призоваващ турската държава да изпълнява ангажиментите си, поети с международни спогодби: „Турция продължава да не-изпълнява ангажиментите си към България по Ангорския договор, свързани с обезщетя-

ване на българските тракийски бежанци. Независимо от препоръките в резолюцията на Европейския парламент от 2008 г., напредък по този въпрос практи-

чески няма. Това е дефицит на турската политика, който трябва да се отстрани и ЕП трябва да отстоява правата на европейските граждани“, заяви тя.

Годишно отчетно събрание на Айтоското тракийско дружество

СТЕФКА ДЕЛЧЕВА

На 15 март в Айтос се проведе годишно отчетно събрание на Тракийско дружество 1897 „Петър Киприлов“. Специален гост на събитието беше председателят на Тракийско дружество „Екзарх Антим I“ – Бургас и на Националния младежки тракийски съюз – Тодор Ангелов. Той направи кратък анализ на състоянието на тракийските дружества в Бургаска област и изрази своята готовност за сътрудничество с айтоската организация.

Отчет за дейността на ТД представи неговият председател Димитър Ошавков. Информацията включваше времето от възстановяването на айтоската организация на 29.11.2012 г. до регистрацията ѝ като сдружение по Закона за юридическите лица с нестопанска цел.

Работата на дружеството през отчетния период бе подчинена на план – програма, в която бяха застъпени няколко основни събития. Сред тях са: 150 години от рождението на проф. Любомир Милетич; 110 години от Илинденско – Преображенското въстание; 100 години от Балканската освободителна война и превземането на Одринската крепост от българската войска. Акцент в отчета бе работата на инициативен комитет от потомци на тракийски бежанци, които събраха над 450 подписа от Айтос и региона в подкрепа на иницирирана от ЦР на СТДБ подписка относно Резолюцията на Европейски парламент от 21.05.2008 г.

Благодарение даренията на родолюбиви българи бе изработено ново знаме на дружеството, което беше тържествено осветено в храм „Св. Димитър“ на 26.03.2013 г. – Ден на Тракия. Дружеството прие за свой патрон името на свещеник Петър Киприлов, сподвижник на Васил Левски в Странджанско. На заседание на 18.02.1925 г. настоятелството на тракийското благотворително дружество в Айтос избира свещеник Петър Киприлов за свой почетен председател.

Знамето бе развято за първи път на Националния младежки тракийски събор на „Илиева нива“ и на честванията на „Петрова нива“. В знак на признателност към загиналите за България в Руско – Турската война, дружеството взе участие в „Тракийска задушница – 100 години от разорението на тракийските българи“, в с. Шейново.

През отчетния период, Тракийското дружество в Айтос увеличи своя състав и укрепна организационно. През настоящата година дружеството насочи своето внимание към привличането на повече млади и образовани членове, които да работят за тракийската кауза. Отчетът завърши с думите на отец Киприлов, който в края на земния си път отправя завет: „Деца, не забравяйте Тракия, за която България проля толкова скъпа кръв. Имайте вяра в Световната правда. Бог бди над Тракия!“

80 години от рождението на Христо Фотев

ДИМО КАРАБЕЛОВ

Известният български поет, бургазлия и истински тракиец Христо Фотев е роден на 25 март 1934 г. в Истамбул. Майка му Руска Сотирова е от Беломорска Тракия. Била е малко момиченце, когато керванът на бежанците се нижел към границата. Понеже много плачела я изоставили в храстите, за да не ги издаде. Но вуйчо му Димо не издържал и се върнал да я вземе. Заселват се в село Руен, Айтоско. Години след това бащата на поета Фоти Константинов отива от Истамбул при брат си в Руен. Вижда красавицата и когато ѝ казва „тръгни с мен за Истамбул“ тя дори не се замисля. Било е любов от пръв поглед.

Венчават се в българската църква „Св. Стефан“. В същата тази църква, в космополитния град на Босфора, са кръстили и Христо през 1934 г. Семейството живее в града до 1940 г. Баща му обаче решава да се върнат в България. Установяват се в Бургас, където Христо се влюбва в морето, но и носталгията по Истамбул остава

в сърцето му.

Когато е на 12 г. публикува първите си стихове. Сам признава, че най-много е задължен за творчеството си на първата си учителка г-жа Янкулова и на г-жа Сунгарска от прогимназията. По-късно много го подкрепят и му помагат поетите Кръстьо Станишев и Николай Цонков и художникът Георги Баев.

На 17 години става рибар на кораба „9 септември“. Работил е също така и като стругар, художник в многотиражката на мина „Черно море“, драматург в Бургаския театър и редактор в алманаха „Море“. Христо Фотев открива за голямата поезия и ученичката Петя Дубарева. За себе си често казва: „аз съм бежанец по призвание“. Фотев е написал едни от най-красивите български стихове за морето и любовта. Той превръща всичко, до което се докосне, в поезия. В това отношение е истински словесен алхимик. Христо Фотев си остава емблематичен символ на Бургас, но всъщност той е и най-европейският по своето светоусещане български поет. Почина на 27 юли 2002 г на 68 години.

ПРОФ. Д-Р ДЕЛЧО ПОРЯЗОВ

Последното четвърт столетие, което за историята на България нарекохме „преходен период“, се характеризира с пълно разрушаване на икономиката. Тотално бе опустошено селското стопанство, затворени бяха кепенците на военните заводи, загробени бяха фабрики за електроника, бетонирано бе прекрасното черноморското крайбрежие и сложени катинари на половината атомни реактори на Козлодуй. Като капак на тази безумна политика извършихме и приватизацията по чисто разбойнически път. Всичко това коренно измени начина на живот на обикновените хора. По обобщено казано измени се битието на българския народ. За този прелом, довел до много бедни и шепи богати, вече изрекох много думи и изстрадах не малко вълнения.

В следващите редове ще споделя тревожни мисли за другата страна на човешкия живот – неговата духовност. Става дума за моралните добродетели, произтичащи както от традиционните норми на поведението, така и от юридическите закони, станали задължителни за всеки член на обществото. Защото в крайна сметка и традиционно добродетелите и, законно установените норми на поведение показват или възход или упадък. За съжаление, в последните две десетилетия те изразяват само падение.

Моралните добродетели или моралните ценности, както широката публична общественост ги нарича, образуват съдържанието на духовното богатство на отделния индивид, а от тука и на съответната нация като цяло. То се вражда да в съзнанието векове наред, пренася се от поколение на поколение и изразява достигнатата степен на прогрес в материалния и духовен свят на човека. Главна роля за осъществяването на този процес играят просветно-образователните институции – семейството, училищата, научните центрове, църквата. Божиите заповеди „не убивай“, „не кради“, „не лъжи“, „почитай родителите си“, „не пожелавай жената, нивата, вола на ближния си“ и прочие са дошли от църквата. И сега те изпълват съдържанието на понятието „морал“. За днешно време може би трябва да добавим: бди честен, почтен и справедлив, особено когато притежаваш власт над себеподобните.

Всички тези морални добродетели, непоклатимо установили се в живота на хората до миналия век, през годините на прехода от настоящия се изродиха и изпълниха с антиподно съдържание. Младото поколение започна да посрещат старите морални максими дори с насмешка. На тяхно

За моралните добродетели на българската духовност

място покланяха и изстравахт други ценности – вражда, лицемерие, егоизъм и най-вече жажда за пари и власт. Да се лъже и краде от ближния и преди всичко от държавата, като организатор на обществото, се превърнаха във всекидневна норма на поведение. Такива „ценности“ се внушават не само от индивидуални „авторитети“, но и от държавни и партийнополитически централи. И най-страшното: новите „морални ценности“ станали вече типични за политическата и икономическата система на българското общество, бързо пробиват път и в неговата духовна сфера. Именно за моралния упадък в духовността ще продължа понататък в този писмоуен разговор, като общите постановки заменя с конкретни примери от личното ми житие.

Опасност от морална деградация за развитието на човешката цивилизация е съзирана още в древността. Аристотел пише: „Ако се стремим само за морални облаги, за сметка на морален упадък, това ще е движение по-скоро назад, отколкото напред.“ Още по-категоричен е друг мислител от по-ново време – И. Халдун, който заявява: „Ако искаме един народ да се унищожи, достатъчно е да го оставим да живее безнравствено.“ И без коментар тук е видно синонимното използване на понятието „морален упадък“. Затова ще премина директно към едно морално падение спрямо моята книга „Погромът на тракийските българи през 1913 г.“, проявено с книгата „Кървавият път“ с автор Христо Чолаков и редактора Никола Инджов.

В края на месец септември 2013 година присъствах на тържествата по случай стогодишнината от погрома и разорението на тракийските българи през 1913 г. в гр. Маджарово. Минах зад официалната трибуна и се спрях до сергия, отрупана с много екземпляри на току-що отпечатаната книга „Кървавият път“ на Христо Чолаков. Продаваше ги стройна девойка за по 10 лв. Поисках и аз да си я купя. Изненадано девойката ме позна и мигновено изрече: „За Вас книгата е подарък.“ Веднага се появи и нейният автор и лично ми я поднесе с надпис. Благодарих за подаръка и погледнах само корицата. Направи ми впечатление грандоманското определение – исторически епос и посвещението – на цели шест исторически събития. Светкавично си помислих: „Сигурно е създадено нещо голямо, щом авторът си позволява да ги посвети на такива велики събития. Автографът за мен беше пожелание за „спокоен живот“.

След седмици прочетох историческият епос „Кървавият път“ от начало до край. И какво

да видя! Без капка срам Христо Чолаков е преписал дума по дума, ред по ред цели 17 страници от моята книга „Погромът на тракийските българи през 1913 година“, без да пропусне дори погрешно поставените от мен граматически знаци. Всеки ще се увери в моите думи, като прочете текста от стр. 16 до стр. 33 на „Погромът на тракийските българи през 1913 г.“ и от стр. 123 до 140 на „Кървавият път“. Бях чувал за плагиатство на абзаци и отделни страници, но с такова чудо за преписан обем от чужда книга се сблъскам за първи път. Няма да крия. Заболя ме много. Особено за откраднатото описание на трагедията на родното село на моите родители в Беломорска Тракия. Поне него да беше спестил. Сега вече разбрах за двусмислието на автографа за „спокоен живот“. Така е постъпил Христо Чолаков с творчеството и на други

автори. Имам предвид Владимир Сис, Димитър Шишманов, Коста Андреев. Но те са покойници и тяхното огорчение не може да се разбере.

В библията е казано: Всичко тайно става явно. Видимо тази вековна мъдрост не е била известна на г-н Христо Чолаков. И запретва ръкави да създава исторически епос. Но уви. Не да твори сам, а да краде и преписва чужди книги. За беда неговата наглост не спря до „не кради“. Тя продължи и до другата библейска мъдрост „не лъжи“.

В един навъсен ноемврийски ден миналата година телефонът прозвня настойчиво. Вдигнах слушалката и чух преливащия от гордост глас на Христо Чолаков. Канеше ме на представянето пред софийското тракийско дружество на книгата си „Кървавият път“. Ще си призная, съзнанието ми преливаше от възмущение,

но въздържано го посъветвах: „Не прави това, защото съвестта не ми позволява да не стана и да кажа, че тази книга не е твоя и е преписана от други автори, включително и от мен. Дръзкото самочувствие като че ли секна, но съм се излъгал. Усилено продължи представянето на книгата. Позвъних на Никола Инджов – на корицата е записано, че той е редактор, и го помолих да спре представянето. Той три пъти повтори, че книгата е „буламач“, че Христо Чолаков е преписал и от негови книги. Свързах се и с проф. Георги Янков и Николай Димитров. С председателя на Тракийското дружество заедно прочетох част от преписаните страници. Въпреки всичко, представянето не бе отменено. Състоя се.

Но моралното падение продължи. Самият Христо Чолаков се изправи и поднесе екземпляр, в който било

записано, че той не е автор, а съставител и че на откраднатите текстове са поставени кавички, вероятно по съвета на Никола Инджов. Не пожелах да погледна допълнително издадените екземпляри, но разбрах, че след кавичките не е поставен знак, от къде и от кого са съответните текстове. И мислено промълвих: това вече е не само морално падение, но и открито мошеничество.

Иначе, циркаджийското представяне завърши, както е по-новому. С почерпка на присъстващите, дадена от този, който „аха“ и „охка“ (по изразу на родопския интелектуалец Иван Бунков) да бъде признат, ако не е за автор, то поне за съставител. Аз пък си отидох с тревожни мисли за „новите“ морални ценности, настъпващи в българската духовна култура, но и с твърдото убеждение, че всеки който взема перото и иска да каже писмено нещо на хората, думите му непременно трябва да извират от ума, да минават през сърцето и в никакъв случай да не прозират през джобове, пълни с лъскави банкноти.

Малоазийските българи искали...

Продължение от 3-а стр.

Бежанци от Тъйбелен, Ташкисе, Динджан, Хаджипаункьой и Стингел са заселени в Дедеагачко – в селата Макри, Дикилгаш, Хасанлар, Урумджик, Гювенджик. В Ксантйските села Енидже, Балустра, в Софлийските, Баши бей, Карабунар, Оваджик, Чамкьой и в гр. Софлу са настанени българи от селата Коджа бунар, Аладжа баир, Кубаш, Ташкисе и от гр. Бандърма. В Ивайловградско, в селата Пелевун, Свирачи, Ленско, Железари, Костилково, Орешино, Бяло поле и Лъджа са настанени българи от малоазийските села Коджа бунар, Сюит, Тъйбелен, Мандър, Ташкисе, Урумче, Чатал тепе, Юрен, Кубаш, Аладжа баир. Бежанци от селата Тъйбелен, Коджа бунар, Мандър, Аладжа баир, Иреман и от градовете Кадък и Канък са заселени в с. Комарли, Одринско. От селата Юрен, Коджа баир, Сюит, Тъйбелен, Ташкисе са настанени в Свиленградско – в Малки воден, Дъбовец, Еникьой, Бориславци, Черешак, Сенюклас, Брусевци, Малко Попово.

– Какво се случва с тях след Ньойския договор?

– След подписване на Ньойския мирен

договор 1919 г. България губи Беломорието. Малоазийските българи преживяват ново прогонване от селищата, в които са били настанени през 1914 г. Една част от тях се отправят към Бургаско, в селата Руен, Баня, Тополица, Подем, Люляково, Обзор, Несебър, други в Каспичан, Могила, Правенци, Стан, Сечище, Новопазарско и Варненско, а трети в Хасковско, в Малки воден, Ставри Димитрово, Дъбовец, Черешак, Сенюклас и Ефрем. Преселването на българите от Мала Азия

през 1914 г. се извършва без споразумение между двете държави – България и Турция и без да се уреди въпросът за оставените имоти. Прогонени от домовете си те пристигат в новоосвободените земи с твърдата решимост да се заселят трайно в България. Началникът на отделението на държавните имоти при МЗДИ пише за тях: „Те не ламтат нито за безстопанствени къщи, нито за дюкяни, не претендират за разни държавни служби, те не са самохвалци, не са и плачливци, земя за работа искат те.“

Репортажи по БНТ за бежанската вълна от Одринска Тракия и Беломорието

От 22 март всяка събота в централната новинарска емисия „По света и у нас“ и в публицистичното предаване „Още от деня“ на БНТ ще бъдат излъчени 12 репортажа, посветени на съдбата на тракийските бежанци.

Съдбовните за тракийци 1913 и 1914 г., са събрани със съдействието на Съюза на тракийските дружества и Държавна агенция „Архиви“ в поредица от репортажи, озаглавена „Разорението на тракийските българи – 100 години след бежанската вълна от Одринска Тракия и Беломорието“.

Първият от репортажите, излъчен на 22 март: „Карнегиевата анкета: доказателството за пълното опустошение на Одринска Тракия“, можете да видите на сайта на БНТ или като кликнете на сайта на СТДБ.

Председателят на СТДБ и Антон Киссе проведеха среща в НС

На 21 март председателите на СТДБ Красимир Премьянов и на Асоциацията на българите в Украйна Антон Киссе, депутат във Върховната Рада, посетиха българския парламент и проведеха среща с неговия председател М. Миков, със С. Станишев – председател на ПГ на БСП, Янаки Стоилов – председател на Комисията по външна политика на НС.

По време на срещата А. Киссе информира за обстановката в Украйна, за тревоги-

те и надеждите на българската общност, 80% от която са тракийски бежанци. Според българите в Украйна най-важното е да се постигне политическо успокоение на напрежението – както във вътрешен план, така и в отношенията Украйна – Русия.

Председателят на СТДБ постави въпроса за необходимостта от достойно отбелязване на 26 март – Ден на Тракия.

По-късно, по покана на В. Сидеров, бе проведена среща

и с него. Тема на разговора бе ситуацията в Украйна и необходимостта от трезв подход. След срещата, бе дадена пресконференция, по време на която А. Киссе изрази надежда, че Украйна ще излезе от кризата с подкрепата на България и на Европейския съюз.

Антон Киссе беше приет от М. Попова – вицепрезидент на Република България и Кристиан Вигенин – министър на външните работи. Темите на разговорите бяха свързани с

възможностите за подобряване на положението на българите в Украйна и гарантирането на техните права, включително и по отношение на статута на българския език на регионално ниво. Външният министър увери председателя на Асоциацията на българите в Украйна, че българските държавни институции следят отблизо ситуацията и са готови да реагират, в случай че правата на българското малцинство в Украйна бъдат застрашени.

Мартенски празник в София

ДИМИТРИНА СМОЛЕВА

Тракийци от София се събраха на своето традиционно мартенско тържество, с което отбелязват българските мартенски празници – 1-ви, 3-ти и 8-ми март.

В украсения с мартеници салон на Тракийския дом в София Петко Стамболиев посрещна всяка дама с червен карамфил и „Честит празник!“. Божана Богданова поздрави тракийците с цветни балони и с картички, надписани с благопожелания за празника.

Председателят на дружеството Николай Димитров представи Гергана Христова и нейната дъщеричка Ангелина, които приготвиха на живо мартеници и възкресиха легендата за първата мартеничка, достигнала до нас от прастарите времена на хан Кубрат и хан Аспарух.

Георги Илиев запозна присъстващите с интересна и малко позната традиция на странджанци за т.нар. „Бял кукер“, свързана с

Месни и Сирни Заговезни и началото на Великденския пост.

По случай 136-та годишнина от Освобождението на България от турско робство той прочете словото „Наший генерал – командирът на Българското опълчение“ от София Янчева във връзка с 180 години от рождението на генерал Столетов. Под ръководството на генерала се сформират и подготвят 6-те български опълченски дружини. В хода на Освободителната война 1877–1878 година под командването на ген. Столетов Българското опълчение записва златни страници в историята на българите в борбата за национално освобождение.

Актьор-

ът Пенчо Пенев, потомък на тракийски бежанци от Чадърли Западна Тракия, декламира въздушевно „Опълченците на Шипка“ и „На майка ми!“ от народния поет Иван Вазов. Проникновеното си слово за жената-майка, съпруга, любима – той илюстрира с прекрасни стихове на Пею Яворов, Асен Босев, Веселин Ханчев, Христо Фотев и други.

Поетесата Елена Алекова изпълни 2 свои стихотворения от любовната си лирика. Народния певец Георги Лушнарев поздрави тракийци с песни за младостта, моминската хубост и любовта.

До късна вечер в салона на Тракийския дом в София звучаха патриотични и тракийски, странджански и родопски народни песни.

ТД „Капитан Петко войвода“ в Карнобат отбеляза Деня на майката

На 11 март в пенсионерски клуб № 2 в Карнобат се събраха жените от Тракийско дружество „Капитан Петко войвода“. Международният ден на жената и майката бе отпразнуван с богата трапеза и с много песни. Всяка жена бе уважена с цвете от секретаря на дружеството Александър Малчев. За всяка имаше и написано пожелание.

„Съдбата на жената е да носи в

себе си други съдби. Да обича, да я боли, да тръгва от нежността и да поема върху себе си отговорностите на живота, поздрави събралите се председателката на дружеството Милка Спасова.“ Ние, жените, носим в паметта на своята кръв тези, от които сме тръгнали, техния тих и непрекъснат подвиг във векове на изпитания и бури. Жената е душата на живота,

затова просто и незабележимо тя втъкава в него дълбокия му човешки смисъл“, каза още Милка Спасова.

Александър Малчев поздрави жените с думите: „Да е честит празникът на жените от дружеството-наследници на славните тракийки, пред които днес трябва да сведем глави. Нека почетем тези, които не са празнували 8 март, подгонени от турците, но като орлици са бдели над децата си, за да ни има днес и нас. Поклон пред нашите баби и майки! Българката – тази, която бди над семейството, която след работа се връща, за да създаде уют край семейното огнище, която възпитава децата и дава топлина и любов на мъжа си, поклон и честита да е!“

Празненството продължи дълго и премина вълнуващо, тракийките имат винаги спомени за споделяне, всяка имаше и новина за внуци, за юбилеи. За пореден път тракийските жени в Карнобат показват, че могат да направят всеки един празник тържествен, весел, истински запомнящ се и много сърдечен.

Завръщане КЪМ корените

На 26 април в столицата ще се проведе петата национална среща „Завръщане към корените“, която ще събере потомци на бежанци от Одринска и Беломорска Тракия и Мала Азия. Те ще се срещнат в конферентната зала в Централна сграда на БАН (Българска академия на науките), ул. „15 Ноември“ № 1.

Срещата е едно завръщане към родовите корени, към спомена за мама и татко, баба и дядо, прадедите, към техния бит и обичаи и откриване на досега непознати близки и роднини.

На нея ще присъстват Красимир Премянов, председател на Съюза на тракийските дружества в България и членове на Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България, съорганизатор на срещата.

Поканени са всички потомци на бежанци от Одринска и Беломорска Тракия и Мала Азия от цяла България, както и историци, експерти от комисията към СТДБ по въпросите за обезщетение на тракийските бежанци от Одринска Тракия и Мала Азия, експерти от Държавна агенция „Архиви“ по проект „Български имоти на българи-бежанци от Одринска Тракия и Мала Азия“, екипа на предаването „Прокудени от бащин край“, гости от други институции и медии.

Най-късно до 30 март желаещите да участват в срещата трябва да потвърдят своето участие на е-mail: janet_kg@abv.bg или bojana.bogdanova@gmail.com или на адрес София, пощ. код 1527, ул. „Кешан“ № 3, ап. 18, ет. 6, получател Божана Богданова. До тази дата ще трябва и да се внесат по 18.00 лв. по банкова сметка

ЦЕНТРАЛНА КООПЕРАТИВНА БАНКА

ЦКБ АД (СЕСВВГСФ)

IBAN: BG70СЕСВ97901003467900

Разплащателни (текущи)

БОЖАНКА ПЕТРОВА БОГДАНОВА

или да внесат сумата в брой на Божана Богданова срещу получена квитанция за сумата.

На 26 април при регистрацията всеки участник срещу представено нареждане за превод по банка или квитанция ще получи талон за участие и за обяд в ресторант „Клуб КООП“ на „Раздумка с тракийски гозби, тракийски песни и хора“.

За контакти

и допълнителна информация:

Божана Богданова 02/943 59 41 след 20.00 ч.
0895 675 461, 0886 201 574

Честито!

Централното ръководство на СТДБ и редакцията на в. „Тракия“ поздравяват най-сърдечно рождениците на съюза:

Елена Алекова Христова – София	3.4
Петър Атанасов Янков – Перник	6.4.1962 г.
Васил Александров Михайлов – София	6.4.1938 г.
Кирил Илиев Киряков – Сливен	17.4.1953 г.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Алианс Медиапринт

Абонирайте се!

Каталожен номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Никола Инджов и Тодор Коруюв; Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА;
e-mail: vestrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056/86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) – 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) - 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038/632 060; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054/86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046/66 35 40

Израчайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSA BGSGF

Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

ПРОФ. ИВ. ФИЛЧЕВ

В полосата на българското настъпление близо 6 месеца остава непревзета Одринската крепост. А докато Одрин се държи, турците се надяват да избегнат пълното поражение. Защото Одрин заема изключително важно геостратегическо положение като ключова опора на турското командване за цялата Източна Тракия. С помощта на германски специалисти градът е превърнат в първостепенна крепост, оградена от няколко укрепени пояса, опорни пунктове, телени заграждения и ровове. В крепостта се намира над 60-хиляден гарнизон с около 500 оръдия, а командващият Шукри паша е един от най-подготвените турски генерали.

След продължителната обсада българското командване решава да се премине към открит шурм. Задачата е поставена на 2-ра армия с командващ ген.-лейт. Никола Иванов. Реките Марица, Тунджа и Арда, които се сливат в района на града, разделят естествено крепостта на четири сектора-източен, южен, западен и северозападен. Решено е пробивът да се извърши в източния сектор, където командир е ген. Майор Георги Вазов, брат на народния поет. В 13 ч на 24 март артилерията от всички сектори открива ураганен огън и нанася значителни поражения на противника. На другия ден рано сутринта пехотата се в дига и безшумно се устремява в атака. Дружините от 56-и пехотен полк, 23-и пехотен Шипченски полк, 10-и пехотен Родопски полк, 32-и пехотен Загорски полк и други части с мощни викове „Ура и „На нож“ след четиричасови кръвопролитни боеве завладяват цялата предна позиция на източния сектор. По-нататък атаката продължава през нощта на 25 срещу 26 март. Турската отбрана обезумява. Едно след друго падат укрепленията Айджиюлу, Айвазбаба, Кастенлик, Илдъз и др. Успешни са действията на българските войски и на другите сектори. Шукри паша оценява, че положението е безнадеждно, и обявява капитулация. В 10 часа на 13/26

Звездният миг на България

март 1913 г. българските войски тържествено, под развети бойни знамена и звучите на бойни маршове влизат победоносно в Одрин.

Превземането на Одринската крепост е най-високият връх в българската бойна мощи военно изкуство. То учудва военните среди, издига името на България и прославя българското войнство по всички части на света. Народният поет Иван Вазов възторжено пише:

*Падна Одрин с шурм титански и светът мълви тревожно:
„За тоз храбър бяс балкански нищо няма невъзможно!“*

Командващият 2-ра бъл-

гарска армия ген.-лейт. Иванов в своите спомени подчертава следните причини и условия за падането на Одрин.

1. Въпреки предварителните информации и оценки, оказва се, че Одрин не е бил подготвен като една съвременна крепост, а българското командване е надценявало неговите възможности за удръжане.

2. Сполучливо избраният пункт за атака и разположение на българската артилерия във вид на дъга.

3. Взаимодействието на родовете оръжия-пехота, артилерия и пионери е доведено до съвършенство.

4. Високият дух и моралното състояние на войските, умението на всички началници да осигуряват устрем в командваните части.

5. Изненадата за противника относно времето и мястото на атаката.

С падането на Одрин всъщност завършва Балканската

война. Започват трудните и мъчителни преговори за мир в Лондон между балканските съюзници и Турция под председателството на английския външен министър Едуард Грей. Бързото изработване на окончателния текст на договора се спъва както от разногласията между съюзниците, така и от

противоречивите позиции на Великите сили, вкл. от Австро-Унгария и Русия. От българска страна в преговорите участва председателят на Народното събрание Стоян Данев.

В крайна сметка, независимо от редица слабости и пропуснати възможности за по-скорошно завършване на войната, на 17/30 май 1913 г. със съдействието на Великите сили в Лондон е подписан мирният договор.

Кои са най-важните клаузи на договора и какво е неговото значение за бъдещото развитие на балканските страни и запазването на мира на Балканите?

1. В чл.1 гръмогласно се заявява, че ще настъпи вечен мир и приятелство между Н.В.императора на отоманите и Т. Величества съюзените владетели.

2. Съгласно чл. 2Н.В. императорът на отоманите отстъпва на Т.Величества съюзените владетели всички територии на своята империя върху Европейския континент, на запад от линията Енос върху Егейско море до Мидия на Черно море, с изключение на Албания. Точното трасе на границата Енос-Мидия се предвижда да бъде определено от една международна комисия. Договорът не подлежи на утвърждение или изменение от Великите сили, тъй като е съгласуван с шест от тях – Англия, Франция, Германия, Австро-Унгария, Русия и Италия. Това е звездният миг за България! За първи път в своята история тя получава по международен договор почти цяла Тракия – Източна и Западна на запад от линията Мидия-Енос, почти целия Егейски бряг с пет пристанища, значителна част от Македония, т.нар. безспорна зона. Освен това България запазва Южна Добруджа и западните покрайнини, намиращи се тогава в нейните граници. Общата територия на страната става 180 000 кв.км., т.е. по-голяма от Санстефанската, по-голяма от Сърбия и Гърция взети заедно.

Това е звездният миг за България. Тракийските българи високо оценяват историческата дата 26 март 1913 г. и в устава на новооснованото тракийско дружество „Одринска Тракия с постановление на Министерския съвет от 2006 г. 26 март е обявен за официален празник – Ден на Тракия, признавайки тракийската кауза за общонационална.

Генерал Никола Иванов (в центъра), командващ Втора армия и неговият генерален щаб с началник генерал Никола Жеков (в дясно от ген. Иванов) пред Одрин на брега на река Марица